

Varovný příklad: ekonomická situace spalovny v Liberci

Výstavbu liberecké spalovny doprovázely velké finanční obtíže. Část dluhu firmy Termizo, provo-zovatele spalovny, nakonec uhradili daňoví poplatníci. Příčiny ekonomických problémů této spalovny shrnuje informační list Hnutí DUHA.

Základní údaje o výstavbě liberecké spalovny

- Červen 1994: kladným stanoviskem ukončen proces posuzování vlivů na životní prostředí.
- Březen 1997: vydáno stavební povolení (několik dní před vypršením lhůty, stanovené ministrem životního prostředí Skalickým, pro splnění závazku Státního fondu životního prostředí pro financování stavby)
- Květen 1997: zahájení stavby
- Listopad 1998: Stavbu navštívil ministr životního prostředí Kužvart. Prohlásil o ní sice, že se jedná o stavbu pro 21. století, ale zároveň upozornil na nutnost dovybavit ji v budoucnu (v horizontu 8 let) filtrem zachycujícím dioxiny.
- 2000: Zahájení provozu spalovny [1].

Ekonomické aspekty

Spalovnu provozuje společnost Termizo, jejímiž akcionáři je 16 měst a obcí, které ji využívají k likvidaci odpadů. Někdy je označována také jako TVO – odvozeno od „zařízení na tepelné využití odpadu“ (Spalovny bývají často označovány za „zařízení na energetické využívání odpadů“ či za „alternativní zdroj energie“. Evropský soudní dvůr je však řadí na roveň zařízením na odstraňování odpadů [2].)

Investice do spalovny představovaly 1,65 miliardy korun [1]. Do této částky však nebyl započítán dioxinový filtr za zhruba 250 milionů korun, který podle požadavků EU musí spalovny mít [3]. Investice byla financována z půjčky, za niž ručilo město Liberec, které vlastní 77 % akcií Termiza. Původní úvěr ve výši 1,35 miliardy korun poskytla v roce 1996 Termizu Investiční a poštovní banka (IPB), přičemž podnikatelský plán nepočítal s dodatečnými úrokovými náklady [4]. Jiné banky úvěr odmítly poskytnout. Například ekonomická studie, kterou si nechala zpracovat Komerční banka, označila spalovny komunálního odpadu za rizikové investice [5]. Mezi IPB a Termizem

přítom existovala osobní vazba: ředitel společnosti Termizo Milan Průcha zastával dříve post ředitele okresní pobočky IPB [6].

Při podpisu smlouvy s IPB se potvrdily obavy ekologických iniciativ, že spalovna představuje překážku rozvoji recyklace. Město Liberec se totiž podepsáním tzv. Prohlášení ručitele zavázalo blokovat ekologičtější a ekonomicky šetrnější způsoby nakládání s odpady. Prohlášení totiž obsahuje klauzuli, že se ručitel (město) zavazuje „...předávat všechny komunální spalitelné odpady produkované na území města nebo obce k termickému využití v TVO“. Tento závazek nemotivuje například ke kompostování bioodpadu, který většinou tvoří zhruba čtvrtinu veškerého domovního odpadu, ani ke zvýšení míry třídění odpadu a následné recyklaci.

Přestože stavba spalovny postupovala podle harmonogramu, prodražila se a skončila schodkem 133 milionů korun [7]. Navíc, navzdory zajištěnému přísunu odpadů, byla společnost Termizo od začátku provozu spalovny ztrátová [8]. Czech Sector Award ohodnotil společnost Termizo 31. 12. 2002 ratingem B-4, což znamená: rizikový v daném odvětví [9].

První splátky půjčky byly naplánované na rok 2004, spalovna však nebyla schopna splácet ani úroky, které činily až 23 procent z půjčky, což zvýšilo její finanční zatížení o více než dvě stě milionů korun [6]. Společnost se snažila o restrukturalizaci půjčky, ale poté, co přešlo portfolio bývalé IPB na ČSOB, veškerá jednání se zastavila a dluh byl převeden na tehdejší Konsolidační banku, současnou Českou konsolidační agenturu (ČKA) [10]. Vzhledem k zárukám města získává pohledávka za dluhem Termiza strategický charakter. Liberec se svým ročním rozpočtem 1,3 miliardy korun by jen sotva byl schopen dostát plnění záruk za úvěr ve výši 1,7 miliardy. Proto dozorčí rada ČKA na zasedání 19. prosince 2001 rozhodla, že je třeba hledat cestu pro prodej pohledávky právě městu s tím, že nemusí jít o prodej podle klasického pravidla „nejvyšší nabídky“.

V případě zaplacení pohledávky městem by spalovna zůstala majetkem obcí a víceméně nezávisle by si mohla určovat podmínky nakládání s odpady. Město však mělo také dluh u Komerční banky ve výši 350 milionů [6]. Primátor Kittner tehdy situaci komentoval slovy: „[Odkupem pohledávky] bychom se reálně i legislativně dostali na samou hranici zadlužení města. To by městu na několik příštích let znemožnilo pomýšlet na nějaké významnější investiční projekty. Soudím totiž, že Liberec zadlužení výrazně přes jednu miliardu korun neunes.“ [6] Další možností byl odprodej pohledávky strategickému investorovi. Ten by pak vyměnil získanou záruku za akcie spalovny, které jsou stále v držení města. Existovaly však obavy, aby se pohledávka nestala předmětem spekulace a někdo se nepokusil záruku uplatnit. V případném sporu by nemělo město šanci, protože záruky byly právně v pořádku. Liberec by s největší pravděpodobností nešel do konkurzu, ale ohrožen by byl majetek, který využívá k podnikání [10].

V dubnu 2002 vláda svým usnesením schválila prodej pohledávky ČKA ve výši 1,92 miliardy korun hlavnímu ručiteli, tedy městu Liberec, za výrazně sníženou cenu 715 milionů korun. Transakci následně v červnu 2002 posvětil Úřad pro ochranu hospodářské soutěže z hlediska zákona o veřejné podpoře [6]. Spalovnu v Liberci tedy částečně zaplatili daňoví poplatníci z celé ČR – výdaje na hlavu činily více než 115 Kč.

V květnu 2002 se ředitel Termiza Milan Průcha nechal slyšet, že spalovna není schopna uhradit z vlastních zdrojů investici ve výši 250 milionů Kč na nákup dioxinového filtru [1]. Město Liberec peníze po zaplacení ČKA také nemělo, a tak na konci roku 2002 rozhodli akcionáři Termiza o vstupu nového strategického partnera. Stala se jím společnost ČP finanční služby a.s., člen skupiny PPF, která má po nové emisi akcií v Termizu 90% podíl [11].

V souvislosti s připravovanou Opatovickou spalovnou není bez zajímavosti, že poradci objevující se na jednáních či připravující

podklady související s Opatovickou spalovnou, Ing. Vyšejnová a Doc. Ing. Hyžík, byli v minulosti v Termizu angažováni. Ing. Vyšejnová jako členka dozorčí rady, Doc. Ing. Hyžík jako člen představenstva [12].

Poznámky

- [1] Liberecká spalovna nemá peníze na dioxinový filtr, Ekolist po drátě, 12.5.2002.
- [2] Rozhodnutí C-458/00 ze dne 26.9.2002, Evropského soudního dvora
- [3] Milan Havel, Arnika, osobní komunikace, 30.5.2002
- [4] Langr, Ivan: Miliardový úvěr spalovny získá Liberec, <http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=551586>, 8.1.2002
- [5] Základní informace o liberecké spalovně, www.ecn.cz/dioxin/libspal/spalzak1.htm, 15.3.2001
- [6] Ondřej Hergesell: Liberec neví, čím zaplatí za odkoupený úvěr, Euro, 16/07/2002, www.euro.cz/id/uiwc3n2r1j/detail.jsp?id=44359
- [7] informace Termiza pro ministra Kužvarta z listopadu 1998
- [8] Vládou schválený prodej pohledávky Termiza se zastavil, ČIA , 29. 5 2002)
- [9] <http://www.ariadna.cz/ariadna/caltree.asp?ID=90673&T=R>
- [10] Mlynář Aleš: Vražedné záruky, týdeník Euro, 1/2002, <http://www.euro.cz/id/69gk4wtm0k/detail.jsp?id=39569&isfulltext=1>
- [11] www.termizo.cz
- [12] internetový obchodní rejstřík

Vydalo Hnutí DUHA
Ivo Kropáček, listopad 2003



A › Bratislavská 31, 602 00 Brno
T › 545 214 431
F › 545 214 428
E › info@hnutiduha.cz

Hnutí DUHA je přesvědčeno, že česká veřejnost má právo na zdravější a čistější prostředí. Navrhuje proto řešení ekologických problémů, jež přinesou konkrétní prospěch pro kvalitu života každého z nás. Úspěšně prosazuje účinná a realistická opatření, která omezí znečištění vzduchu a řek i produkci odpadů, umožní zachovat pestrou krajinu, snížit kontaminaci potravin a vody toxickými látkami či předejít globálním změnám klimatu. Hledí i na ekonomickou a sociální stránku věci. Jeho práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, přípravu zákonů, kontrolu průmyslových firem, rady zákazníkům a domácnostem, výzkum, vzdělávání, právní kroky i spolupráci s obcemi. Působí na celostátní, místní i mezinárodní úrovni. Je zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací, v České republice.